

JAROSLAV PEPRNÍK: ANGLOFONNÍ SVĚT A ČEŠI: KONTAKTY A PERCEPCE. LEXIKON OSOB OD STŘEDOVĚKU PO ROK 2014. I-II

Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015, 1004 stran

ISBN: 978-80-244-4773-5

Přítomnou dvousvazkovou publikací se završuje rozsáhlý projekt profesora Jaroslava Peprníka, jehož cílem bylo zmapovat vzájemnou recepci, percepci a reflexi českého a anglofonního světa, a to zejména v literatuře a umění, ale také v oblasti politických, společenských, kulturních a jiných vztahů. V průběhu dvacetileté práce již vyšly svazky dokumentující anglické a americké motivy v české literatuře (*Anglie očima české literatury* a *Amerika očima české literatury*, 2001–2) a lexikon českých osobností působících v anglicky mluvících zemích (*Češi a anglofonní svět*, 2012). Nyní se nám tedy dostává do ruky návazná encyklopedická práce čítající tisíc stran a obsahující 1188 hesel osobností, které reprezentují anglofonní země (jako jejich rodilí nebo naturalizovaní občané) a mají nějaký výraznější poměr k naší vlasti. Posledních dvě stě stran pak doplňuje a koriguje informace ze svazků předchozích.

Jednotlivá hesla se liší jak rozsahem, tak svojí povahou. Jsou tu hesla faktografická, soustřeďující se na události, během nichž došlo k významnějším kontaktům mezi oběma prostory, hesla bibliografická, registrující především příspěvky anglických a amerických žurnalistů v anglicky psaných periodikách vydávaných u nás, i hesla obsahující excerpované výňatky z literárních děl, v nichž se objevují české motivy. Zvláště u posledního typu hesel nechybějí obecnější informace o autorovi, o jeho tvorbě, popřípadě o jeho zájmech o českou tematiku, návštěvách naší vlasti nebo jiných zprostředkujících vlivech. Svědectví je to svým rozsahem ohromující zejména proto, že přináší doklady o nepřetržité provázanosti obou kultur, táhnoucí se přes staletí až k pozdně středověkému období a ojediněle i hlouběji do historie. A protože v posledních letech stoupá i v anglofonních zemích zájem o to, jakým způsobem pronikala jejich kultura do okolního, především pak evropského prostoru, poskytuje Peprníkův lexikon nejen nepřehledné množství materiálu pro tento druh výzkumu, ale i cennou inspiraci, která nás nutí vzít na vědomí, že kulturní, politické či ekonomické vlivy nejsou jenom otázkou exportu a importu určitých koncepcí, ale také záležitostí mnohačetného dialogu, proudu vskutku rozmanitých a různorodých podnětů a jejich reflexe.

Publikace takového typu a širě však s sebou současně přináší celou řadu problémů a není v silách samotného autora je bez vydatné pomoci týmu spoluautorů či redakce všechny zvládnout. Především ani přes svůj úctyhodný rozsah nemůže lexikon nikdy přinést vyčerpávající informaci, a to nejen proto, že se jediný badatel těžko dokáže v rozumném čase dopátrat všech dokladů anglo-českých styků a percepcí, ale zejména z toho důvodu, že by podobná ambice sotva mohla být smysluplná a účelná. Kromě jiného naráží na problémy metodologické a koncepční, k nimž patří stanovení kritérií, podle kterých se provede *selekce* excerpovaného materiálu a následně *zhodnotí jeho relevantnost*. A právě v tomto bodě nejzřetelněji vysvítá rozdíl mezi slovníkem jazykovým a lexikonem kulturně-společenským, v němž se hodnotící hledisko uplatňuje v daleko větší míře. Zatímco kritéria výběru jsou autorem postulována v předmluvě (odmítnuty jsou vesměs vztahy či styky nahodilé, mající z historického

zřetel minimální či žádný vliv), materiál, který prošel tímto sítím, by si posléze zasloužil další opracování a čistě abecednímu uspořádání hesel by prospěla větší vnitřní provázanost a odkazová propojenost. Tak například u hesla britské političky LLOYD GEORGE Megan, v němž se uvádí, že se účastnila spolu se 40 dalšími politiky r. 1939 londýnského banketu na podporu exilového působení prezidenta Beneše, nevíme, zda se v publikaci na jiných místech objevují další jména účastníků; stejná nejasnost se týká i různých delegací a politických návštěv, reprezentovaných vždy jen jedním jménem. V některých heslech, např. starostů britských měst, kteří přijali nějakou návštěvu z naší země, se zdá význam těchto spíše formálních aktů pro vzájemné vztahy sporný.

V tiráži se praví, že kniha neprošla v nakladatelství redakční ani jazykovou úpravou. To je u akademické publikace obzvláště na pováženou. Leží-li zpracování materiálu tak obrovského rozsahu na bedrech jediného autora, nelze se divit, že se v práci objevují některá přehlédnutí a nepřesnosti. Pokládám proto za svoji povinnost upozornit byť jen namátkově na to, co by bylo vhodné, ba žádoucí v případném revidovaném vydání doplnit a korigovat. Chybí tu kupříkladu heslo LODGE David. Tento spisovatel a literární vědec navštívil naši republiku v jejím postkomunistickém údobí a měl zde přednášky a besedy se studenty. V jeho románu *How Far Can You Go?* je navíc zmínka o ruské invazi do Československa, ale hlavně: o pár stránek dříve autor cituje dopis pražského obdivovatele svých románů, jistého „Cestimira Jerhota“, psaný půvabnou českou angličtinou (pro překladatele věru tvrdý oříšek). Užitečné by bylo zaznamenat návštěvy i dalších literátů, protože se obvykle pojily s nějakou kulturní akcí, čtením z díla, besedami apod. (Arthur Hailey, Fay Weldon, Ruth Weiss, B. S. Johnson, Louis de Bernières, Robert Creeley, Graham Swift, Muriel Spark, Simon Mawer, Sarah Waters nebo Germaine Greer).

Pokud jde o Prahu, navštívil ji např. Anthony Trollope r. 1865, Graham Greene tu pobýval nejen v únoru 1948, ale i v únoru 1969, atd. Zmínku o ruské okupaci Prahy najdeme i v povídkovém souboru Arnolda Weskera *Love Letters on Blue Paper*, nikoli však v jeho českém vydání z roku 1981 (zajímavý podnět ke studiu cenzury). A je-li zmíněno, že r. 1996 v Praze koncertoval Michael Jackson a prezident Havel ho přijal na Hradě, pak by neměl chybět údaj, že r. 2008 v pražském Kongresovém paláci vystupoval se svým dixielandovým orchestrem Woody Allen a na Hradě ho přijal prezident Klaus. George Eliot navštívila Prahu dokonce dvakrát, a to r. 1858 (nikoli 1859) a 1870; pod dojmem druhé návštěvy vytvořila pražské scény ve svém posledním románu *Daniel Deronda*, s nimiž je spojena postava Mirah Lapidoth (byl tu i spisovatelčin partner, jenž se správně jmenoval Lewes). Odkaz na Brno najdeme v hesle Simona Mawera, které sestává ze synopse autorova známého románu *The Glass Room* — Brno se tu ovšem nenazývá The Town, jak praví lexikon, ale Mesto. I jiný jeho román, *Mendel's Dwarf*, se z větší části odehrává v Brně a v románu *The Gospel of Judas* vystupuje moravská rodačka Magda Novotná; tato díla však dané heslo šířeji nepředstavuje.

Kdyby nakladatelská redakce odvedla svou práci, mohly být odstraněny další nedostatky, např. nepřesné formulace: „v květnu 1990 [Ginsberg] recitoval svou poezii... a Zábrana ji překládal“ — ne ale při této události, neboť Jan Zábrana zemřel r. 1984; J. Baez zpívala „5. 6. 1990 ve Sportovní hale v Praze na oslavě 70. narozenin V. Havla“ — zde zřejmě chybí čárka, neboť Havel se narodil v říjnu 1936; J. Cash podruhé koncer-

toval v Praze r. 1997, a ne 1987; chyby u jmen (David Edgar, Duke Ellington, Salman Rushdie, A. M. Ripellino, B. Martinů, F. Kožík, M. Kocáb, J. Emmerová, W. Butler, S. Freud) anebo dat úmrtí či narození (R. Charles, J. Fowles, H. Pinter, S. Heaney, Nicolas Freeling, W. Scott, L. Cohen). Dlužno přitom říci, že se tyto nedostatky týkají jen nepatrného zlomku údajů, které oba svazky obsahují, a o to větší škoda, že se je nepodařilo odstranit.

Přes zmíněné nepřesnosti, které názorně dokládají současnou žalostnou nakladatelskou redakční praxi přesouvat veškerou tíhu odpovědnosti na autora, zůstává faktem, že Jaroslav Peprník odvedl úctyhodnou, mimořádně záslužnou a v této podobě ojedinělou práci na poli kontaktů mezi našimi zeměmi a anglofonním světem. Je to dílo vpravdě monumentální, poskytující inspiraci a podstatný pramenný základ pro každé další bádání v této problematice. Krom toho je to dílo, které i neodborníkovi poskytne zábavné a poučné čtení o mnoha osobnostech, událostech a spojitostech, které by jinak zapadly a zůstaly zapomenuty.

Zdeněk Beran | Ústav anglofonních literatur a kultur, Filozofická fakulta Univerzity Karlovy |
nám. Jana Palacha 2, 116 38 Praha 1
zdenek.beran@ff.cuni.cz